

úryvek z knihy
Marka Rowlandse
(London: Palgrave Macmillan, 2009)

Část 1., kapitola 1.

Scénář *Dne nezávislosti* (s. 8–11)

„...Předpokládejme, že země byla napadena druhem mocných mimozemšťanů. Cizince budeme nazývat *kěvolči* [v originále *namuhs*]. Budeme je tak nazývat z důvodů, které nám budou okamžitě jasné, jakmile budeme pokračovat dále ve vyprávění tohoto příběhu (tak trapně nepropracovaného, že špatně zahaluje, kam vypravěč směřuje). Cíle těchto bytostí nejsou zrovna laskavé, přinejmenším ne k nám. Velice rychle jsme si na základě jejich jednání uvědomili, že jejich primární záměr, pro který napadli tuto planetu, měl co dočiněn s potravou. Plánují kultivovat a pěstovat faunu planety Země, jež má v celé galaxii skvělou reputaci jako fauna s prvotřídní nutriční hodnotou. Na vrcholu jejich seznamu žádoucího jídla je lidská rasa, jejíž maso je v této části galaxie považováno za nejchutnější. Můžeme to celé nazvat scénář *Dne nezávislosti*, podle vcelku úspěšného filmu s podobným dějem. Až na to, že ve filmu není zcela jasné, zda vetřelci chtějí jíst lidi; zdá být více v souladu s dějovou linií, že nás pouze zabíjejí... Předpokládejme, že v našem scénáři *Dne nezávislosti* se vetřelci plánují angažovat v tom, co by se dalo nazvat *chov lidí*: plánují nás žít, zabít a jíst. Tento scénářistický postup je samozřejmě běžným v žánru sci-fi. Předpokládejme ale dále, že zde jsou jisté vlastnosti, které jsou pro vetřelci typické.

Zprvé jejich inteligence vysoce převyšuje tu naši. Ve skutečnosti na nás pohlížejí, jako se mi díváme na vyšší savce. Přemýšlejí o nás způsobem, jakým my přemýšlíme o psech a kočkách, prasatech a krávách, ovcích a drůbeži. Pokračujme dále v našich předpokladech tak, že jejich hodnocení naší relativní inteligence je vcelku správná. To znamená, že rozdíl v inteligence mezi námi a řekněme psy je zhruba stejný jako rozdíl mezi vetřelci a námi. Byl to právě tento rozdíl, který jim umožnil, že si nás vcelku snadno podmanili.

Zadruhé, ačkoli cítí veliké uspokojení, když jí maso, především když jí lidské maso, nepotřebují maso ke svému přežití. Mohou přežít a dokonce i prosperovat, i když se podřídí zcela vegetariánské stravě. Potulují se galaxií s tím, že hledají čerstvou zásobu masa pouze

díky tomu, že mají daleko větší požitek z požívání masa než zeleniny, a také díky tomu, že požívání masa jako hlavního zdroje potravy přijali již jejich otcové a otcové jejich otců atd.

Zatřetí cizinci lnou k přísnému morálnímu kódu, který byl dán ohledem na jejich vzájemnou provázanost. A tak vyvinuli demokratickou kulturu a společnost velice podobné těm našim. Středobodem jejich demokratické kultury je pojem a princip rovnosti: tato idea zjednodušeně říká, že ke každému kěvolci má být přistupováno se stejným uznáním a respektem. Samozřejmě že ani jim samotným není zcela jasné, co všechno tento princip rovnosti v sobě obsahuje. A jejich filozofové strávili dlouhý čas v debatách, co to konkrétně znamená. Někteří, jež jsou ostatními vetřelci považováni za zastávce levicové politiky, zdůrazňují rovnost v sociální úrovni: zjednodušeně požadují, aby bylo postaráno o sociální minimum pro každého z nich. Ostatní, kteří jsou více pravicově orientovaní, dávají větší důraz na rovnost příležitostí: každému by měla být dána rovnost příležitostí, aby si pak mohl žít, jak nejlépe dovede. Nicméně přestože je v jejich kultuře mnoho soupeřících interpretací, jak se ke každému chovat s rovným uznáním a respektem, všichni mimozemšťané věří, že ať už se ukáže být kterákoli interpretace správnou, s každým by mělo být jednáno jako s rovným. Uvědomují si dále, že tento princip rovnosti není *popisem* existující rovnosti, která mezi nimi panuje. Uvědomují si, že někteří jsou inteligentnější než ostatní, že někteří jsou fyzicky silnější než ostatní, že někteří mají vlohy a schopnosti, které jiní nemají, a tak bychom mohli pokračovat dále. A proto si také uvědomují, že kdyby takový princip byl považován za popis aktuální rovnosti, který mezi nimi existuje, pak by takový princip byl téměř jistě falešný. Ale ve skutečnosti tomu tak není. Princip není popisem aktuálního rovnosti, ale *předpisem*, jak by s každým mělo být zacházeno. Princip požaduje, aby s každým z mimozemšťanů bylo zacházeno se stejným uznáním a respektem, ať už je jeho inteligence či jeho fyzická síla jakákoli, ať už jsou jakékoli jeho vlohy a schopnosti. To je v mnoha ohledech základní morální princip jejich společnosti, princip, z něhož všechny ostatní principy vycházejí. A všichni mimozemšťané je berou velice vážně, přinejmenším to alespoň tvrdí.

A konečně jejich příklon k morálnímu kódu dokládá, že nejsou morálně slepí. Že když potkají morální zřetele a argumenty, rozeznávají je a mohou jimi být ovlivněni.

Předpokládejme dále, že mimozemská invaze postupuje velice rychle a čím dál více lidí se nachází v místech, které se ukazují být farmami masného průmyslu [*factory farms*]. Bohužel v našem scénáři *Dne nezávislosti* není žádný heroický americký prezident (který by byl hrán stejně heroicky Billem Pullmanem), jenž nakonec zachrání lidstvo. Ani zde není žádný nedůtklivý pilot amerických leteckých sil (který by byl stejně nedůtklivě hrán Willem Smithem), který by donutil vetřelce začít opět přemýšlet. Osud lidí ve skutečnosti leží v rukou

několika filozofů, kterým se dosud daří unikát. Někdo by si mohl říct, tak to je s lidstvem konec. Filozofové ale – povzbuzení tím, že kvůli uznávají morální ohledy a argumenty a že jimi mohou být ovlivněni – se rozhodli pokusit se mimozemšťany přesvědčit, že to, co dělají, je špatné. Kdybyste byli jedním z těch filozofů, jak byste postupovali? Jakým způsobem byste vystavěli své argumenty, že chovat lidi pro maso je špatné?...

Komentář:

Na začátku úkolu Vám byl zamlčen název knihy. Kniha se jmenuje *Animal Rights: Moral Theory and Practice (Práva zvířat: Morální teorie a praxe)*. Cíl celého „myšlenkového experimentu“ je mírně odlišný od toho našeho. Nezaměřujeme se přímo na otázku práv zvířat. Jde nám o to uvědomit si, co je to etika. Příběh, který Rowlands rozehrává, nám může mnohé napovědět.

Otázky:

- 1) Co je to „myšlenkový experiment“?
- 2) Proč se v originále mimozemšťané nazývají *namuhs* a v českém překladu *keřvolči*? Proč bylo takové pojmenování použito? Jaké pozadí má toto pojmenování k etice či morálce?
- 3) Co znamená „přísný morální kód“ keřvolčů? Rozveďte tuto myšlenku?
- 4) V čem byl „přísný“ a jak se od sebe liší dvě („levicová“, „pravicová“) varianty?
- 5) Co obě varianty předpokládají?
- 6) Proč autor dával důraz na rozdíl mezi *popisem* a *předpisem*? Co znamená *popis* a co *předpis*?
- 7) Proč je v textu kladen důraz na inteligenci? (Odhlédněme nyní od specifika otázky práv zvířat.) Jak otázka inteligence souvisí s etickými dilematy?
- 8) Je-li zde nějaká paralela mezi vymyšleným příběhem a skutečností, pokuste se ji podrobněji popsat a vysvětlit?
- 9) Dokázali byste odhadnout, jak budou lidští filozofové postupovat a jak keřvolčtí budou reagovat?